

Suomi hiilineutraaliksi 2035 – miten turvealan siirtymästä luodaan yhdessä oikeudenmukainen?

Tilaisuuden pohjustus

*tilaisuuden puheenjohtaja Mika Sulkinoja, Sitra
Outi Haanperä, projektijohtaja, Sitra*

Selvitystöiden esittely

Turpeen rooli ja sen käytöstä luopumisen vaikutukset Suomessa
Sampo Soimakallio, ryhmäpäällikkö, Suomen Ympäristökeskus

Yhteenvetoraportti: Haastattelututkimus turvetuottajien näkemyksistä ja tulevaisuuden odotuksista
Sanna Vaalgamaa, osastopäällikkö, Sitowise Oy

Reilun siirtymän keinot ja Sitran suositukset
Tatu Leinonen, asiantuntija, Sitra

Puheenvuorot

*Hannu Salo, toimialapäällikkö, Bioenergia ry
Tarja Väyrynen, laatu- ja ympäristöjohtaja, Oulun Energia
Tiina Koljonen, tutkimustiimin päällikkö, VTT
Markku Ollikainen, puheenjohtaja, Suomen ilmastopaneeli
Harri Ahlgren, työ- ja elinkeinoministeriö
Sirpa Karjalainen, maa- ja metsätalousministeriö/
laaja-alainen turvetyöryhmä*

Keskustelu: Poimintoja heränneistä kysymyksistä

23.6.2020, 10:00–11:30

SITRA

Turpeen rooli ja sen käytöstä luopumisen vaikutukset Suomessa

Sampo Soimakallio
ryhmäpäällikkö
Suomen Ympäristökeskus

Turpeen rooli ja sen käytöstä luopumisen vaikutukset Suomessa

Soimakallio, Sampo; Sankelo, Paula; Kopsakangas-Savolainen, Maria;
Sederholm, Camilla; Auvinen, Karoliina; Heinonen, Tero; Johansson,
Annika; Judl, Jáchym; Karhinen, Santtu; Lehtoranta, Suvi; Räsänen, Satu;
Savolainen, Hannu

Suomen ympäristökeskus, 23.6.2020

S Y K E

VUOTTA ÅR YEARS

Selvityksen tavoite

- Luoda ajankohtainen kokonaiskuva turpeen käytön tämänhetkisistä ja turpeen käytöstä luopumisen kansantaloudellisista, ilmasto- ja ympäristövaikutuksista
- Käsitellä erityisesti turvetoimialan näkökulmasta, millaisin keinoin on mahdollista tukea oikeudenmukaista siirtymää ilmaston kannalta haitallisista elinkeinoista kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa
- Menetelmät/lähteet: kirjallisuus, asiantuntijahaastattelut ja kansan- ja aluetalouden panos-tuotos-mallit (ENVIMAT, ALTA)
- Laajuus 146 s + liitteet 6 s.

Raportin sisältö pääpiirteissään

- Turpeen tuotanto ja käyttö globaalisti ja erityisesti Suomessa
 - Tuotantoalueet ja -volyymit, käyttökohteet ja -määrät, merkitys kansantaloudessa, aluetaloudessa
- Turpeen tuotannon ja käytön ympäristövaikutukset
 - Ilmasto, biodiversiteetti, vesistö
- Turpeen käytön korvaavat vaihtoehdot
 - Energiakäyttö, muu kuin energiakäyttö
- Ohjaukseen ja sääntely turpeen käytöstä luopumiseksi
 - Taloudelliset, kiellot, kv-esimerkit (Irlanti, Ruotsi, Saksa, Kanada, UK, Tanska)
- Turpeen käytöstä luopumisen skenaariot ja vaikutukset
 - Perusskenaario, Bio-skenaario, LP-Bio-skenaario
 - Ympäristövaikutukset, kansan- ja aluetaloudelliset vaikutukset
- Yhteenveto, johtopäätökset ja suositukset

Keskeiset johtopäätökset

- Turpeen käyttö ei ole ekologisesti kestävä, joten on pyrittävä löytämään sille kestävämpiä korvaavia vaihtoehtoja niin energia- kuin materiaalikäytössäkin.
- Turpeen käytöstä luopuminen aiheuttaa talous- ja työllisyysvaikutuksia sekä tarvittavien investointien että muuttuneen energijärjestelmän seurauksena
 - Kokonaismuutokset kansantalouden tasolla kuitenkin vähäisiä (0-0,1 %), alueellisesti jonkin verran merkittävimpiä (maks. n. 0,6 %, Etelä-Pohjanmaa)
- Turpeesta luopumisen mahdollisuuksiin ja aikatauluun vaikuttavat kehitteillä olevien energiaratkaisujen kaupallistuminen, olemassa olevan polttolaitoskapasiteetin poistuminen sekä ohjauskeinot ja sääntely
- Keskeinen kysymys on, miten siirtymä tehdään oikeudenmukaisesti ja miten siirtymään liittyvät haitalliset ympäristövaikutukset ehkäistään
 - Ohjauskeinot/sääntely, osallistaminen, T&K, selvitykset

Yhteenvetoraportti: Haastattelututkimus turvetuottajien näkemyksistä ja tulevaisuuden odotuksista

Sanna Vaalgamaa
osastopäällikkö
Sitowise Oy

Haastattelututkimus turvetuottajien näkemyksistä ja tulevaisuuden odotuksista

Yhteenvetoraportti

Sitowise Oy

Risto Haverinen & työryhmä

Mari Fabritius, Anni Parkkinen, Tiina Huotari & Sanna Vaalgamaa

23.6.2020

Haastattelututkimuksen toteuttaminen

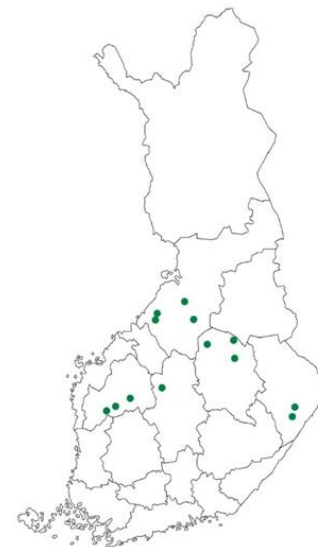
Kattoteemana päästövähennysten sosiaalinen ja alueellinen oikeudenmukaisuus

Tavoitteet

- Selvittää turvetuottajien kokemuksia ja näkemyksiä alan nykytilanteesta
- Selvittää odotuksia ja toiveita tulevaisuuteen liittyen
- Selvittää turvetuottajien näkemyksiä siitä, mitä tulee huomioida, jotta käynnissä oleva muutos on sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukainen

Menetelmä

- 13 teemahaastattelua viiden maakunnan alueella maaliskuussa 2020.
- Haastateltavat: turvetuotantoalueiden omistajia ja alalla toimivia urakoitsijoita Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa (18 hlö, joista miehiä oli 14 ja naisia 4)
- Digitallennus ja litterointi

Haastattelujen teemat

- 1) Turvetuotannon merkitys työnä ja elinkeinona
- 2) Suhtautuminen ympäristö- ja ilmastokysymyksiin
- 3) Alan tulevaisuuden näkymät
- 4) Muutokseen sopeutuminen

Yhteenveto havainnoista 1/4

Teema 1: Turvetuotannon merkitys työnä ja elinkeinona

- Sitoutuneisuus työhön ja yrittäjyyteen vahvaa.
- Ala on pääomavaltainen ja vaatii suuret investoinnit. Tulojen kertyminen epätasaista.
- Työ on hektistä ja sitovaa. Vaatii sitkeyttä, pitkäjänteisyyttä ja monen alan osaamista. Elämäntapa.
- Yhteiskuntavastuullisuus: työllisyys, paikallinen elinvoimaisuus
- Ristiriidat liittyen turpeesta käytävään julkiseen keskusteluun

Yhteenvedo havainnoista 2/4

Teema 2: Suhtautuminen ympäristö- ja ilmastokysymyksiin

- Haastateltujen mielestä turpeen päästöjen laskentatapa on väärä ja he toivat esille, että tutkijoilla on näkemyseroja.
- Haastateltavat pitivät päästöjen vähentämistä yleisesti hyvänä tavoitteena.
- Turpeen luokittelu uusiutumattomaksi energialähteeksi koettiin epäreiluna.
- Energiaturvetta korvaavasta polttoaineesta, turpeen kansantaloudellisesta merkityksestä, energiaomavaraisuudesta ja huoltovarmuudesta ei keskustella riittävästi.
- Haastateltavien mielestä kotimainen turvetuotanto on asetettu kohtuuttoman isoon rooliin päästövähennysten kokonaisuutta ajatellen.

Yhteenveto havainnoista 3/4

Teema 3: Alan tulevaisuuden näkymät

- Epävarmuus
- Haastateltavien mielestä oli vaikea ymmärtää, miksi kotimainen turvetuotanto pitäisi nopeasti ajaa alas ja saattaa vakavaraisia yrityksiä nurin. Työttömyys ja pitkäaikaiset investoinnit huolettivat.
- Työtä jatketaan niin kauan kuin se on kannattavaa, ristiriitaiset tulevaisuuden odotukset.
- Kuivike- ja kasvuturpeen kysynnän odotetaan kasvavan. Tuotanto ei kuitenkaan käytännössä järkevää ilman polttoturpeen tuotantoa.

Yhteenveto havainnoista 4/4

Teema 4: Muutokseen sopeutuminen

- Pitkäjänteisyyttä energiapolitiikkaan
- Turveyrittäjyydelle vain vähän vaihtoehtoisia kannattavia elinkeinoja.
- Hajautettu energiantuotanto ja uudet vähäpäästöiset polttoaineet nähtiin tulevaisuuden aloina, mutta vielä marginaalisina.
- Kompensaatiot yrittäjille elinkeinon alas ajamisesta koituvista menetyksistä
- Kiinnostus osallistua toimenpiteiden suunnitteluun, jolla muutos voitaisiin toteuttaa hallitusti.
- Nykytilanteessa ei juurikaan kiinnostusta kouluttautua uuteen ammattiin.

Mitä aineisto kertoo?

- Ympäristöristiriita: Haastetellut kokivat, että heidän näkemyksensä ja julkisuudessa esitetyt näkemykset eivät monelta osin kohtaa (tieto, intressit ja arvot).
- Vahva intressiristiiriita: valtakunnallinen yleinen etu vs. elinkeinon kohdistuvat menetykset yksipuolisesti paikallisella tasolla
- Turvetuottajien intressinä on harjoittaa elinkeinoaan ja turvata paikallista työllisyyttä. He arvostavat paikallista elinvoimaisuutta, kotimaisen energian tuottamista sekä energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden turvaamista.
- Turvetuottajien tarve tulla kuulluksi ja olla osallisena sellaisissa päätöksissä joiden vaikutukset koskevat heitä → Turvetuottajien kokemuksellinen tieto osaksi päätöksentekoa.

”Tulkaa tutustumaan ruohonjuuritasolle [---] päivä suolla kesäaikaan, niin näkee sen, että kun sieltä norsunluutornista tutkitaan näitä juttuja ja muuta, niin se paperi ei aina välttämättä kerro koko totuutta.”

”Pistää välillä oikein vihaksi, kun julkisuudessa vaikka jotkut äärivihreät vaan kevyesti kuittaavat, että voittehan te sitten tehdä jotakin muuta, uusia teknologioita tai muuta. Se ei ole niin yksinkertaista, kun on investoinnit tehty.”

”Kyllähän se on varmasti se hajautettu energiantuotanto, mikä on tulevaisuutta täällä maaseudulla, jos ajatellaan sitä asiaa.”

Reilun siirtymän keinot ja Sitran suositukset

Tatu Leinonen
asiantuntija
Sitra

Miksi ja mitä?

Miksi?

- Hiilineutraaliustavoite 2035 edellyttää päästöjen vähentämistä kaikkialla yhteiskunnassa (myös turpeeseen liittyvät päästöt)
- **Tavoite:** edistää keskustelua hiilineutraaliuden saavuttamisesta sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

Mitä?

1. **Kartoitettiin** turpeen tuotannon ja käytön työllisyys-, talous-, ilmasto- ja ympäristövaikutuksia – sekä turpeesta luopumisen vaikutuksia edellä mainittuihin.
2. **Haastateltiin** turvetuottajia.

Tunnistettiin keinoja siirtymän edistämiseksi siten, että tuetaan uusien elinkeinojen syntymistä vanhojen tilalle.

1

Selkeä linjaus.

2

Alan yrittäjien ja toimijoiden, edunvalvojen, kuntien, viranomaisten ja päättäjien **kuuleminen ja osallistaminen** muutoksen suunnitteluun.

3

Toimenpiteiden arviointi ja suunnitelmien laatiminen, jotta toimet edistävät hallittua siirtymää ja kohentavat työllisyyttä, ja jotta niitä voidaan rahoittaa oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta.

4

Koulutus – esim. uudelleen- ja täydennyskoulutusta tukemaan siirtymistä toisille aloille.

5

Olemassa olevien rahoituskanavien hyödyntäminen, esimerkiksi EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahasto.

Syksyn dialogi- tilaisuudet

- Sitra järjestää syksyllä kolme dialogitilaisuutta
- Aiheena reilun siirtymän haasteet ja mahdollisuudet
- Tilaisuuksien opit ja syntyneet oivallukset kootaan yhteen ja jaetaan hyödynnettäväksi

Puheenvuoro

Hannu Salo

toimialapäällikkö - turve ja kasvualustat

Bioenergia ry

Bioenergia ry:n kommenttipuheenvuoro

Sitran tilaisuus: Suomi
hiilineutraaliksi 2035 – miten
turvealan siirtymästä luodaan
yhdessä oikeudenmukainen?

Hannu Salo
toimialapäällikkö,
Bioenergia ry

23.6.2020

Klo 10.00 – 11.30

Turvealan oikeudenmukainen siirtymä pelkistettynä

Korvattavuus?

Osallisuus?

Aika?

Päätökomentit

1. Hyvä keskustelun avaus akuutista aiheesta
2. Lähtökohtana on oltava oikea tilannekuva, johon pääsee vain aidolla dialogilla
3. Energiaturpeen käyttö vähenee voimakkaasti ja toimiala muuttuu nopeasti (asiakkaat?)
 - hallitusohjelman tavoite puolittaa energiaturpeen käyttö vuoteen 2030 mennessä toteutuu huomattavasti nopeammin kysynnän laskun ja nousseiden kustannusten vuoksi
4. Skenaariot energiaturpeen käytön korvaamiseksi lähtevät väärästä oletuksesta, että käyttö vuonna 2035 olisi vielä 12 TWh ilman lisätoimia. Esimerkiksi juuri julkaistun Energiateollisuuden vähähiilitiekartan [taustaselvityksen perusuralla](#) (AFRY Finland 2020, ks. sivu 66) energiaturpeen käyttö kaukolämmön ja sähköntuotannossa supistuu 13 TWh tasolta vuonna 2017 vuoteen 2035 mennessä tasolle 3 TWh
5. Työpaperi ei tarkastele, millä aikataululla ja keinoilla turvetuotteet korvattaisiin
6. Bioenergia ry haluaa kaikkien sidosryhmien kanssa olla edistämässä oikeudenmukaista siirtymää turvealalla. Keskeisiä elementtejä ovat osallistaminen, avoimuus ja kokonaisuuden hahmotukseen perustuva asioiden priorisointi.

Puheenvuoro

Tarja Väyrynen

laatu- ja ympäristöjohtaja

Oulun Energia

Turpeen käytöstä luopuminen

23.6.2020

Tarja Väyrynen
Oulun Energia Oy/Turveruukki Oy

Turpeen käytöstä luopumisessa huomioitava

- turve on jo nyt päästökaupan ja veron takia kallein kotimainen voimalaitospolttoaine
- varmistettava biopolttoaineen saatavuus
 - avainasemassa ensiharvennusrästien hoito
- alueellinen tarkastelu
 - turpeen merkitys erilainen eri osissa maata
 - huoltovarmuutta ei saa vaarantaa

Oulun Energia Oy/Turveruukki Oy

- **energiaturpeen tuotanto ja käyttö loppuvat ilman lisätoimiakin (verotus, käyttökielto, uusien lupien myöntämisen kieltö) vuoteen 2035 mennessä**
- energiaturpeen käyttö nykytasosta:
 - puolittuu vuoteen 2025 mennessä
 - edelleen puolittuu tästä vuoteen 2030 mennessä
 - > energiaturpeen käyttö loppuu ~2035
- turvetuotantoalueet pienenevät vuosittain niin, että tuotanto loppuu ~2035
 - vesistövaikutukset pienenevät asteittain
 - ilmastovaikutukset pienenevät asteittain
 - työllistävyys vähenee asteittain

Puheenvuoro

Tiina Koljonen
tutkimustiimin päällikkö
VTT

The VTT logo consists of the letters 'VTT' in a bold, white, sans-serif font, centered within an orange square. The background of the slide features a repeating pattern of stylized, interlocking shapes in orange, blue, white, and black, creating a sense of movement and depth.

VTT

**Suomi hiilineutraaliksi 2035
ja turvealan oikeuden-
mukainen siirtymä**
Tiina Koljonen
Sitra, teams-tilaisuus, 23.6.2020

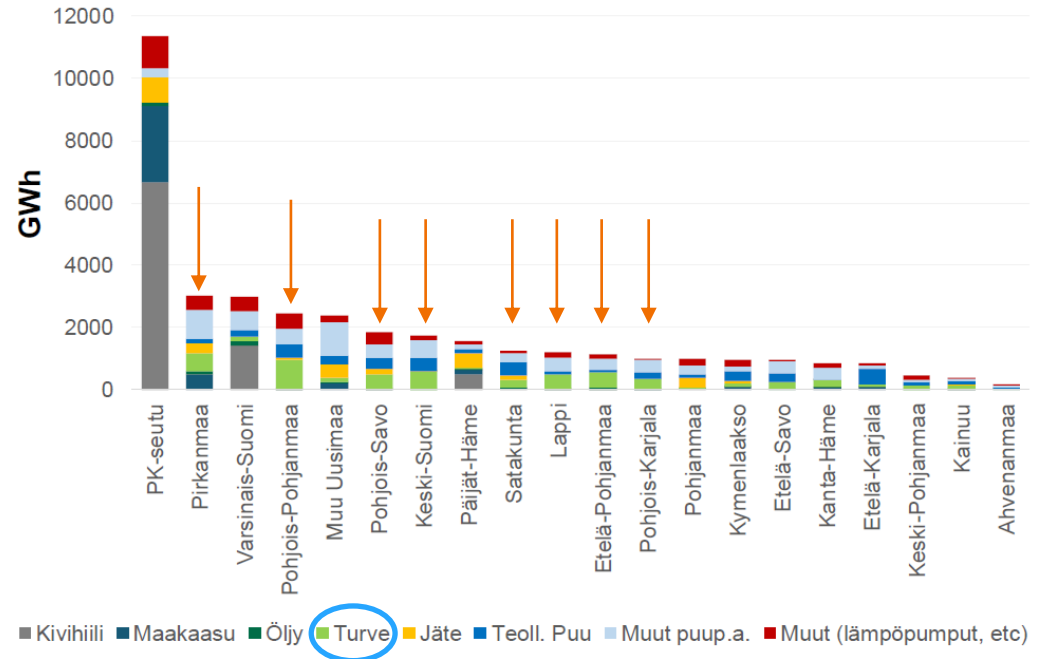
23/06/2020 VTT – beyond the obvious

Haittojen ja hyötyjen tasapuolinen jakautuminen keskiössä

- Elinkeinojen harjoittajat & yritykset:
 - Turvealan koko arvoketju vs. uusiutuvat energialähteet & teknologiat jne.
- Alueellinen näkökulma
 - Elinkeinorakenne, energiajärjestelmä ml. uusiutuvien ja hukkalämmön teknistaloudelliset potentiaalit
- Jakautuminen eri sosiaalisten ryhmien välillä
 - Energian loppukuluttajahinta, korvausinvestoinnit erillislämmityksessä
- Epäoikeudenmukaisten vaikutusten kompensointi
 - Rahallinen (kerta)korvaus, koulutus, eläkejärjestelyt, jne.
- Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet muutosta suunniteltaessa ja toteutettaessa
 - Tarvitaan taustalle myös puolueetonta ja läpinäkyvää tutkimusta päätöksenteon tueksi, jossa huomioidaan em. näkökulmat

Ennakointi erityisen tärkeää

- Turvetta käytetään lähes kaikissa maakunnissa
- Ratkaisut turpeen korvaamiseksi ovat erilaiset
- Vaikutukset turpeen korvaamisesta ovat erilaiset
- Myös ”järkevä” aikataulu voi olla erilainen

Lähde: Koljonen ym. VTT Technology 359

<https://cris.vtt.fi/en/publications/energiantuotannon-valmisteverotuksen-kehitt%C3%A4minen-suomessa-vero-o>

Puheenvuoro

Markku Ollikainen
puheenjohtaja
Suomen ilmastopaneeli

Turpeen käytöstä luopuminen – Keinoja Suomen reilun siirtymän tukemiseen

Kommenttipuheenvuoro

Markku Ollikainen
Helsingin yliopisto

Turpeen hallittu ulossulkeminen välttämätöntä

- Suomen hiilineutraaliustavoite 2035
 - Päästöt rajoitettava tasolle 21 Mt
 - Päästövähennystarve: 35 Mt
 - Keskeisimmät päästövähennystoimet vuoteen 2035
 - **Ulossulkeminen**: kivihiili (7 Mt), turve (6.6 Mt)
 - Päästöjen **radikaali vähennys**: liikenne (8 Mt)
 - Paljon päästövähennystoimia jää vielä muillekin sektoreille
- Mitä tarkoittaa hallittu ulossulkeminen?
 - Ei lopetus kertarysäyksellä, vaan asteittain
 - Vältetään suuri siirtymä biomassan polttoon
 - Ei vaaranneta huoltovarmuutta
 - Huolehditaan alueellisista työpaikoista ja alan koneyrittäjien työllistymisestä

Kommentteja työpaperiin

- Hienoa että tuodaan aineksia turpeen ulossulkemisen käsittelyyn
 - Pääosa turpeen käytön lopettamisen haasteista tunnetaan
 - Tässä niitä on koottu yhteen asiakirjaan ja laajennettu kestävän siirtymän suuntaan
- Työpaperin vahvuuksia
 - Ehdotus selkeistä toimenpiteistä ja aikataulusta
 - Reilun siirtymän piirteiden hahmottaminen
 - Skenaariolaskennat
 - Soihin liittyvien monien ympäristöhyötyjen huomiointi

Politiikka & hyväksyttävyyys; energiapolitiikka & kannustimet

- **Sosiaalinen kestävyys:** hyvin esillä työpaperissa
 - Huolehditaan alueellisista työpaikoista ja alan koneyrittäjien työllistymisestä
 - Ilmastokestävät turpeenottoalueiden hyödyntämistavat (esim. järviruoko -> korvaa kasvuturpeen käyttöä)
 - Soiden ennallistaminen
 - Uusiutuvien energiatuotantolaitosten ylläpito- ja huoltotoimet
- **Lämpölaitosten kannustimet:** pienemmällä huomiolla
 - Hallitun siirtymä on pitkälle energiapolitiikkaa ja se jää vähemmälle huomiolle
 - Ilmastopolitiikan avainkysymyksiä on: kuinka muuttaa kuormittajien kannustimia, koskee myös lämpölaitoksia

Energiapolitiikan kokonaisuus

Hallittu muutos edellyttää kolmea veroinstrumenttia

- **Verota** turvetta lämmöntuotannossa CO₂-päästöjen mukaan
 - Aluksi alhainen veroaste, joka nousee ajassa on vahva signaali
- **Estä** siirtyminen biomassan käyttöön verotuksella
 - Aseta **vero biomassan** energiasisällölle, mikäli sitä käytetään pääasiallisena lämmöntuotannon polttoaineena suuremmissa lämpölaitoksissa
- **Luo** edellytykset ei-polttoon perustuville ratkaisuille
 - **Sähköveron II-luokka** EU:n minimiin, jotta sähkö riittävän edullinen lämmöntuotannon polttoaineena (samalla fossiilisten energiaverojen palautuksesta tulee luopua)

Lisäksi: edistä uusia ja luovia ratkaisuja lämmön tuotantoon tarjouskilpailuin

- Syvälämpö, hukkalämmöt, teolliset lämpöpumput ja muut uudet ratkaisut

Puheenvuoro

Harri Ahlgren

erityisasiantuntija

työ- ja elinkeinoministeriö, Just Transition Fund

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmavalmistelu 2021-2027

23.6.2020

Harri Ahlgren

Erityisasiantuntija

Alueet ja kasvupalvelut -osasto

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

EAKR ja ESR+ Suomessa: Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun -tavoite

Komission esitys Suomen saannoksi (yhteensä n. 1,6 mrd.€*):

Alueluokka	Milj. euroa
Siirtymäalueet (Etelä-, Länsi, Itä- ja Pohjois-Suomen NUTS2-alueet)	1 040,9
Harvan asutuksen lisärahoitus (Itä- ja Pohjois-Suomi)	272,8
Kehittyneemmät alueet (Helsinki-Uusimaa NUTS2-alue)	171,3
Yhteensä (pl. Ahvenanmaa)	1 485,0

*josta osa jäsenvaltioiden yhteisiin Euroopan alueellinen yhteistyö –tavoitteen Interreg-ohjelmiin.

- ESR:n osuus 43,4 % kokonaisrahoituksesta
- EU:n enimmäisosuus julkisesta kokonaisrahoituksesta: siirtymäalueilla 55 %, kehittyneemmillä alueilla 40 %
- JTF: 165 milj. euroa ”uutta rahoitusta”, mutta edellyttää vähintään 1,5-kertaista lisäosuutta/siirtoa EAKR- ja ESR-rahoituksesta + alueluokan mukainen kansallinen vastinrahoitus => yhteensä n. 750 milj. euroa
- **Komission uusi MFF-esitys toukokuun lopussa: JTF:n koko kasvaisi 7,5 Mrd € => 40 Mrd €, josta Suomen saanto 165 milj. € => 968 milj. € (+ EAKR/ESR-siirrot ja kansallinen vastinrahoitus)**

Uusi ohjelmakausi alkaa ensi vuonna

- Suomen tavoitteena on käynnistää ohjelmakausi **1.5.2021** – MFF-prosessi ja elvytyspaketin käsittely tuo epävarmuutta aikatauluun
- Suomessa **yksi rahastoja yhdistävä ohjelma** (EAKR, ESR, JTF*)
- Ohjelmassa on sekä **valtakunnallista että alueellista hanketoimintaa** (valtakunnallisen toiminnan osuus EAKR:ssä max. 8 % ja ESR:ssä max. 20 %)
- **Rahoittajina** eli välittävinä toimieliminä maakuntien liitot, ELY-keskukset ja Ruokavirasto

*) JTF = Just Transition Fund, oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

Ohjelmaluonnos, versio nro 5 (toukokuu 2020)

Toimintalinjat ja erityistavoitteet

EAKR-toimintalinja: Innovatiivinen ja hiilineutraali Suomi

- Erityistavoite 1.1. Innovaatiot ja TKI-verkostot aluetalouden uudistamiseksi ilmastokestävällä tavalla
- Erityistavoite 1.3. Pk-yritysten resurssiviisas kasvu ja kilpailukyky

ESR-toimintalinja: Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

- Erityistavoite 4.1. Polkuja töihin
- Erityistavoite 4.6. Uutta osaamista työelämään
- Erityistavoite 4.7. Yhdenvertaiseen osallisuuteen

ESR-toimintalinja: Aineellisen puutteen torjuminen

JTF-toimintalinja: Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

Komission maaraportti 26.2.2020

Komissio toteaa 26.2.2020 julkistetussa Suomen maaraportissa mm.:

- Suomi on yksi suurimmista turpeen tuottajista ja suurin turpeen kuluttaja Euroopassa
- Turpeen energiakäyttö vastaa hiili-intensiteetiltään kivihiilen energiakäyttöä
- Turpeen tuotannon ja käytön vaiheittaisella lopettamisella voitaisiin tukea Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä
- Harvaan asuttu Pohjois- ja Itä-Suomi (Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi) on alue, johon siirtyminen turpeesta hiilineutraaliin energiantuotantoon vaikuttaa eniten
- Olisi perusteltua keskittää oikeudenmukaisen siirtymän rahaston rahoitus tälle alueelle

JTF-asetusesityksen mukaan JTF-rahaston tuen kohteita olisivat:

- a) pk-yrityksiin, mukaan luettuna startup-yritykset, tehtävät tuotannolliset investoinnit, jotka johtavat talouden monipuolistamiseen ja uudistamiseen;
- b) uusien yritysten perustamiseen tehtävät investoinnit, myös yrityshautomoiden ja konsulttipalvelujen kautta;
- c) tutkimus- ja innovointitoimintaan tehtävät investoinnit, joilla edistetään edistyneen teknologian siirtoa;
- d) teknologian ja infrastruktuurien käyttöönottoon tehtävät investoinnit, joilla edistetään kohtuuhintaista puhdasta energiaa, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä, energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa;
- e) digitalisaatioon ja digitaaliseen liitettävyyteen tehtävät investoinnit;
- f) **laitosalueen kunnostamiseen ja puhdistamiseen, maan saneeraukseen ja käyttötarkoituksen muuttamiseen tehtävät investoinnit;**
- g) kiertotalouden vahvistamiseen, mukaan luettuna jätteiden ehkäisemisen, vähentämisen, resurssitehokkuuden, uudelleenkäytön, korjauksen ja kierrätyksen kautta, tehtävät investoinnit;
- h) **työntekijöiden uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen;**
- i) työnhakuneuvonta työnhakijoille;
- j) työnhakijoiden aktiivinen osallistaminen;
- k) tekninen tuki.

Komission maaraportissa suositetaan Suomelle erityisesti alakohtia a), b), c), d), f) ja h).

Huomioon otettavaa:

- Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) käyttöönotto edellyttää tuettavilta alueilta yksityiskohtaista suunnitelmaa ja aikataulua siirtymälle
- Suunnitelmiin on sisällyttävä erityisesti kuvaus jäsenvaltion sitoutumisesta siirtymäprosessiin kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) sekä vuotta 2050 koskevan EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen mukaisesti ja kuvaus yhteensopivuudesta alueiden älykkään erikoistumisen suunnitelmien ja muiden kansallisten ja alueellisten sekä EU-tason strategioiden, kuten Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kanssa
- Suomen hallitus on sitoutunut vähintään puolittamaan turpeen energiakäytön vuoteen 2030 mennessä
- Vaikka Suomen sitoumukseksi valitaan turve, toimenpiteet voivat kohdistua laajemmin hiilineutraaliuden tavoitteen siirtymän vaikutuksiin ja niiden ennakointiin
- Alueellisten siirtymäsuunnitelmien laatiminen on edellytys myös muiden oikeudenmukaisen siirtymän mekanismiin kuuluvien instrumenttien tuelle. Näillä InvestEU ja EIP-ryhmän järjestelyillä voitaisiin tukea laajempialaisia investointeja mm. energia-, liikenne- ja sosiaaliseen infrastruktuuriin. Näiden instrumenttien maantieteellinen soveltamisala on laajempi kuin JTF-rahaston, sillä niistä tuettaisiin hankeinvestointeja myös siirtymäsuunnitelmien mukaisten alueiden ulkopuolella, edellyttäen että hankkeet hyödyttävät alueellisissa siirtymäsuunnitelmissa yksilöityjä erityisen tuen piirissä olevia alueita.
- Suomi on saamassa komissiolta teknistä tukea JTF-konsultaatiota varten (18 jäsenmaata haki)
- Konsultin kilpailutus käynnistyy 3 kk kuluessa; konsultti tukisi alueellisten siirtymäsuunnitelmien laatimisessa

Ajankohtaista ohjelmavalmistelussa kevään ja syksyn aikana

- **EAKR:n ja ESR:n sisällöt poliittisesti sovittu** – ilmastonmuutostoimien %-määrä auki
- Kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelman laatijat eli **ekosysteemisopimus-kaupungit (18) valittu**
- **Ympäristöarviointi** valmistunut (**pl. JTF**); ohjelmaluonnoksen ja ympäristöselostuksen julkinen kuuleminen syksyllä
- **Komissio ehdottaa tuntuvaan varojen lisäystä JTF:ään** – Suomen saanto kuusinkertaistuisi (165 M€ => 968 M€)
- **JTF:n valmistelu keskeytetty** - odotetaan komission päivitystä valmisteluohjeisiin (sitoumus, kohdentaminen)
- Päätökset syksyllä **varojen alueellisesta jaosta**, osarahoitussuhteista ja toimenpiteiden rahoitusosuuksista
- **VN käsittely syksyllä** → komission viralliseen käsittelyyn → viralliset neuvottelut

Kiitos!

Lisätietoja:

www.rakennerahastot.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Puheenvuoro

Sirpa Karjalainen

maa- ja metsätalousministeriö/laaja-alainen turvetyöryhmä

TURVETYÖRYHMÄ

Toimikausi 31.3.2020 – 31.3.2021

Tehtäväksiänto:

- Selvittää, miten turpeen käyttö suuntautuu hallitulla tavalla polton sijasta korkeamman jalostusasteen innovatiivisiin tuotteisiin, kun turpeen käyttö vähintään puolittuu vuoteen 2030 mennessä.
- Selvittää, miten muutos turpeen käytössä tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja niin, ettei sähkön ja lämmön huoltovarmuus vaarannu ja
- miten voidaan paikata aluetalouteen ja työllisyyteen syntyviä menetyksiä alueilla, joilla turpeen energiakäytön vähenemisen vaikutukset ovat merkittäviä.
 - Green Deal: Vähennystavoite 50-55% vuoden 1990 tasosta.
 - Marinin HO: Hiilineutraalius vuonna 2035. ”Ratkaisuja arvioidaan niiden vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta sekä alueelliset erot ja työllisyysvaikutukset huomioon ottaen. Päästövähennystoimet toteutetaan sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti.

Laaja asiantuntijajäsenkunta

Pj: Timo Korhonen

Jäsenet:

TEM: Petteri Kuuva

MMM: Kaisa Pirkola

YM: Hannele Lohilahti

GT: Tuija Vähäkuopus

LUKE: Anne Tolvanen

SYKE: Maria Kopsakangas-Savolainen

Itä-Suomen Yliopisto: Olli Sippula

HVK: Pia Oesch

SLL: Hanna Aho

Bioenergia ry: Hannu Salo

Energiateollisuus ry: Jari Kostama

Koneyrittäjät ry: Simo Jaakkola

MTK: Anssi Kainulainen

Suomen Turvetuottajat ry: Hannu Isokääntä

Pysyvät asiantuntijat:

Kuntaliitto: Vesa Peltola

Asiantuntijasihteerit:

TEM: Petri Hirvonen

Pohjois-Pohjanmaan-Maakuntaliitto: Jussi Rämetsä

MMM: Sirpa Karjalainen

I vaihe (kesä 2020):

- Tilata ja ohjata **taustaselvitys** jossa arvioidaan
 - polttoturpeen energiakäytön kehitystä kahdella skenariolla.
 - Nykyisen voimalakannan perusteella polttotekniset vaatimukset polttoturpeen vähimmäismäärälle
 - Tarvittavat lisäinvestoinnit, mikäli turpeen käyttö kokonaan loppuisi
 - Lämmöntuotannon korvautuminen muilla lähteillä ja sen vaikutukset biomassan käyttöön lämmityksessä
 - Em. kehityksen vaikutukset kasvihuonekaasujen päästöihin, työllisyyteen, hiilinieluihin, sekä muiden turvetuotteiden tuotantoon.

AFRY teki tarjouksen, joka hyväksyttiin ja se aloitti työn toukokuun lopussa.

Työryhmälle esiteltiin raporttiluonnos 17.6. ja se on nyt kommentoilla.

Loppuraportti työryhmälle 14.8.2020. Lisäksi asiantuntijakuulemisia.

Keskustelu

Poimintoja heränneistä kysymyksistä

Suomi hiilineutraaliksi 2035 – miten turvealan siirtymästä luodaan yhdessä oikeudenmukainen?

Tilaisuuden pohjustus

tilaisuuden puheenjohtaja Mika Sulkinoja, Sitra
Outi Haanperä, projektijohtaja, Sitra

Selvitystöiden esittely

Turpeen rooli ja sen käytöstä luopumisen vaikutukset Suomessa
Sampo Soimakallio, ryhmäpäällikkö, Suomen Ympäristökeskus

Yhteenvetoraportti: Haastattelututkimus turvetuottajien näkemyksistä ja tulevaisuuden odotuksista
Sanna Vaalgamaa, osastopäällikkö, Sitowise Oy

Reilun siirtymän keinot ja Sitran suositukset
Tatu Leinonen, asiantuntija, Sitra

Puheenvuorot

Hannu Salo, toimialapäällikkö, Bioenergia ry
Tarja Väyrynen, laatu- ja ympäristöjohtaja, Oulun Energia
Tiina Koljonen, tutkimustiimin päällikkö, VTT
Markku Ollikainen, puheenjohtaja, Suomen ilmastopaneeli
Harri Ahlgren, työ- ja elinkeinoministeriö
Sirpa Karjalainen, maa- ja metsätalousministeriö/ laaja-alainen turvetyöryhmä

Keskustelu: Poimintoja heränneistä kysymyksistä

23.6.2020, 10:00–11:30

SITRA